

STATISZTIKAI IRODALMI FIGYELŐ

KÜLFÖLDI STATISZTIKAI IRODALOM

A STATISZTIKA ÁLTALÁNOS ELMÉLETE ÉS MÓDSZERTANA

JANKE, R. – RICHTER, G.:

STATISZTIKAI EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ÁTALAKULÓ ÁLLAMOKKAL

(Statistikkooperation mit Transformationsstaaten als Aufgabe der amtlichen Statistik.) – *Wirtschaft und Statistik*. 1999. 7. sz. 539–545. p.

Az Európai Unió csaknem tíz éve támogatja a közép- és kelet-európai államokat és a volt Szovjet-unió utódállamait az átalakulásukat segítő különböző programokkal. A Szövetségi Statisztikai Hivatal (Statistisches Bundesamt – SB) előbb a volt Német Demokratikus Köztársaság hivatalos statisztikájának átalakítását, a tartományi statisztikai hivatalok felállítását tűzte ki céljává, majd 1991 végére felvette a kapcsolatot a balti államokkal, ezt követően pedig mind a 27 átalakuló országgal, és megalapította Közép- és Kelet-Európai Központ (Zentrum Mittel – und Osteuropa) nevű intézményt, ami azóta átfogó műszaki együttműködést tesz lehetővé. Az SB ezzel az Európa Egyezményben, az Európai Partnerségi és Együttműködési Egyezményben, valamint számos, átalakuló állammal kötött kétoldalú szerződésben vállalat kötelezettségének tesz eleget.

Egy állam racionalizált kereskedelmi tevékenysége, gazdaság- és társadalomstatisztikájának kialakítása elképzelhetetlen a megfelelő statisztikai adatok nélkül. Ezért a gazdasági, társadalmi fejlődés segítése a statisztikai szolgálat átalakítását is magával hozza. A hivatalos statisztika feladata, hogy a mindenkori politikai feladatokhoz szükséges adatokat objektív és semleges formában rendelkezésre bocsássa. Ez csak akkor lehetséges, ha mind az állam, mind a gazdaság szereplői és a társadalom egyaránt

elismeri a hivatalos statisztikát. A statisztikai hivatalok közötti együttműködés tárgyát képezik a különböző módszerek, eljárások, a szervezeti felépítés témaköreiben történő konzultáció, segítségnyújtás.

A „fiatal demokráciák bevezetési stratégiája az EU közös belpiacára” program keretében az EU-tagállamok statisztikai hivatalai, illetve az EUROSTAT nem kész modelleket próbál átültetni, hanem különböző projektjeivel ösztönzi a reformfolyamatokat.

A kétoldalúan finanszírozott együttműködés során, az adott partnerország szervezeti hátterét figyelembe véve, együtt készítik el a tervet az EU és az átalakuló állam statisztikusai, szem előtt tartva a partnerország regionális érdekeit is. A német tartományi statisztikai hivatalok közreműködésével eddig 27 országban, sok száz segítő intézkedés született, több mint ötezer szakember bevonásával. Így lépett kapcsolatba Bajorország Ukrajnával és Szlovákiával, Berlin Grúziával és Romániával, Brandenburg Lengyelországgal, Hessen Litvániával, Észak-Rajna-Vesztfália Fehéroroszországgal és Szlovéniával, Szászország Csehországgal és Kirgíziával, Tübingia pedig Moldovával.

Ezekben sok helyi szakember is részt vett és vesz, munkájuk eredménye a nagy számú összehasonlítható adatfelvétel az országokról és régiókról, melyek közzététele révén a mindenkori felhasználó minőségi információkat és jól átlátható képet kap.

Az SB az együttműködés koordinációjának javítására a partnerországon belüli „szervezetépítő programot” dolgozott ki, ami hatékony, helyben történő feladathoz igazított szervezet felépítését jelenti, és e feladatot egyúttal a segítségnyújtási program részévé teszi.

Megjegyzés. A *Statisztikai Irodalmi Figyelő* rovatot a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat állítja össze. A rovat minden hónapban *Külföldi Statisztikai Irodalom* fejezetet (külföldi statisztikai és demográfiai könyvek és cikkek ismertetését), páratlan hónapban *Bibliográfiát* (a könyveket az MSZ 3423/2–84, az időszaki kiadványokat az MSZ 3424/2–82 szabvány szerinti feldolgozásban), páros hónapokban *Külföldi folyóiratszemlét* tartalmaz.

Az EU a PHARE keretében jelenleg 14 kelet- és közép-európai országban támogat különböző statisztikai projekteket, vissza nem fizetendő kölcsönrel és szakemberekkel, összesen 300 millió márkával. Mivel a 14 államból 11 már társult EU-tag, ezek a támogatások főként az EU-belépéshez szükséges programok megvalósítását segítik.

A fő cél, hogy a csatlakozás feltételeit megteremtsek, a statisztika szempontjából: az EU statisztikai programját tartalmilag és szervezetenként is megvalósítani. Ezért a társult országokban középtávú terveket dolgoznak ki az EU statisztikai anyagának elsajátítására, amiket további, rövidtávú intézkedésekre bontanak.

E stratégia részeként az SB szakembereket küld ki a partnerországokba, és szakembereket fogad azokból. A PHARE-programokban a minőségi kérdések igen nagy hangsúlyt kapnak az EU-csatlakozás miatt.

A PHARE fő feladata a társult országokban a statisztikai információk és szolgálat semleges, objektív megítélése az EU-követelmények tükrében, a nem társult államokban pedig releváns, összehasonlítható és aktuális adatok előállítására és terjesztés javítására.

A TACIS (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States) program az EU kezdeményezése a szovjet utódállamok és Mongólia részére, a gazdasági és politikai kapcsolatok kialakításának segítésére. Célja a politikai párbeszéd kialakítása, a kereskedelem támogatása és a befektetés-ösztönzés. A statisztika területén a fő feladat itt a hatékony statisztikai rendszer kiépítésének támogatása, amely a piacgazdaságokban szokásos és nemzetközi összehasonlításra is alkalmas információkat tudja biztosítani.

Az együttműködések a partnerségi és együttműködési szerződéseken alapulnak. Az EU új, a TACIS-országokra vonatkozó rendelkezései értelmében a támogatás 6 szakterületre koncentrálódik.

1. A demokrácia és a törvényesség támogatása
2. A magánszektor és a gazdasági fejlődés támogatása
3. Az átalakulás társadalmi következményei
4. Az infrastruktúra-hálózat fejlesztése
5. A környezetvédelem támogatása
6. A mezőgazdaság támogatása

Az együttműködés szakaszai:

- startprogram (1993–1994): a műszaki együttműködés és továbbképzés szakasza;
- a felzárkóztató programok kombinálása a nemzeti prioritásúakkal;
- 1998–2000: olyan programok végrehajtása, amiket a partnerországok saját prioritásai alapján választanak (Fehéroroszország politikai okokból kizárva), 1992 óta 29,4 millió euró a ráfordítás összege.

Az SB elsősorban a statisztika törvényi alapjainak lefektetésében, a vállalkozásstatisztikában, az adatok nyilvánosságra hozatalának megszervezésében és terjesztésükben nyújt segítséget.

A programok eredményeinek értékeléskor a fő kérdések arra vonatkoztak, hogy az együttműködés következtében

- mennyiben változott meg az adott állam statisztikai rendszere,
- az adatok megfelelnek-e a felhasználói igényeknek,
- milyen a költséghatékonyság,
- elérte-e a program a célját és betartották-e az együttműködés formai követelményeit.

Pozitívumként megállapítható, hogy az átalakuló országok valamennyien meghatározták statisztikai rendszerük átalakításának főbb irányait, és prioritásokat állítottak föl a további együttműködésre vonatkozóan. A legtöbben statisztikai törvényt fogadtak el és új módszerek bevezetésébe fogtak, nemzetközi sztenderek alapján, főként a vállalkozások regisztrálása, a vállalkozási statisztika, a külkereskedelmi statisztika, a feketegazdaság föltérképezése, a közzététel és terjesztés és a nemzetközi szabványok bevezetése területén.

A negatívumokhoz tartozik viszont, hogy a legtöbb partnerországban még nem elég gördülékeny az érintett intézmények együttműködése, a régi rendszer hatásaként, sok az abszolút adat, az új módszerek átvétele sokszor nem szisztematikus. Sok helyen még nem elég átfogóak a rendelkezésre álló adatok, és nem megfelelő a külföldre való terjesztésük sem.

Az EU- és a TACIS-országok végül is abban állapodtak meg, hogy minden TACIS-ország elkészíti hosszú távú stratégiáját, ami rövidtávú projekteket is tartalmaz.

Az SB számos kurzust és továbbképzést tartott a közép- és kelet-európai államok és a TACIS-országok szakembereinek, akik a tapasztalataikat saját országukban továbbadják.

(Ism.: *Waffenschmidt Jánosné*)

CHRISTOPHERSEN, H.:

A STATISZTIKA ÉS A KORMÁNYZATI IGÉNYEK,
A FELHASZNÁLÁS KAPCSOLÓDÁSAI

(The implications for statistics of administrative use and needs.) – *Statistical Journal of the United Nations*. ECE. 1998. 3–4. sz. 183–190.p.

A statisztikusok és a politikusok nagy része jól tudja, hogy a statisztika célja, feladata, hogy átlátható képet adjon a fontos és lényeges dolgokról, jelez-